

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING FONETIK BILIMLARINI
MUSTAHKAMLASHDA AMALIY TOPSHIRIQLARNING SAMARADORLIGI****Oltinova Marjona Kenjaboyevna***Samarqand davlat pedagogika instituti 4-kurs talabasi***MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:***Received: 05.03.2026**Revised: 06.03.2026**Accepted: 07.03.2026***KALIT SO'ZLAR:**

*boshlang'ich ta'lim,
fonetika, fonetik tahlil,
amaliy
topshiriqlar, didaktik
o'yinlar, nutq rivoji,
o'qitish metodlari.*

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida fonetik bilimlarni shakllantirish va mustahkamlash jarayonida amaliy topshiriqlarning o'rni hamda samaradorligi yoritilgan. Tadqiqot davomida tovush va harflarni farqlash, so'zlarni bo'g'inlarga ajratish, fonetik tahlil qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishda amaliy mashqlar, didaktik o'yinlar hamda interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyati tahlil qilindi. Shuningdek, dars jarayonida amaliy topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning nutq faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va savodxonlik darajasini yuksaltirishga xizmat qilishi asoslab berildi. Tadqiqot natijalari amaliy topshiriqlardan tizimli foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarining fonetik bilimlarini chuqurlashtirishda muhim pedagogik omil ekanligini ko'rsatdi.

Boshlang'ich ta'lim tizimida o'quvchilarning nutqiy savodxonligini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ona tili darslarida fonetik bilimlarni o'zlashtirish o'quvchilarning to'g'ri talaffuz qilish, so'zlarni to'g'ri yozish hamda nutqda ulardan o'rinli foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Fonetika tilshunoslikning asosiy bo'limlaridan biri bo'lib, unda nutq tovushlari, ularning hosil bo'lishi, talaffuzi va o'zaro bog'liqligi o'rganiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlari shuni ko'rsatadiki, ular bilimlarni ko'proq amaliy faoliyat orqali samarali o'zlashtiradilar. Shu sababli fonetik bilimlarni o'rgatish jarayonida nazariy tushunchalarni amaliy mashqlar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega. Amaliy topshiriqlar o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlash bilan birga ularning dars jarayonidagi faolligini oshiradi.

Shu nuqtai nazardan, boshlang'ich sinf o'quvchilarining fonetik bilimlarini mustahkamlashda amaliy topshiriqlardan foydalanish masalasi dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada amaliy topshiriqlarning ta'lim jarayonidagi o'rni hamda ularning o'quvchilarning fonetik bilimlarini rivojlantirishdagi samaradorligi tahlil qilinadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fonetik bilimlarni shakllantirish jarayoni ularning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish bilan chambarchas bog'liqdir. O'quvchilar tovushlar tizimi, harflarning talaffuzi va ularning yozuvdagi ifodasi haqida dastlabki bilimlarni aynan boshlang'ich sinfdan egallaydilar. Shuning uchun ham bu bosqichda fonetik bilimlarni to'g'ri va samarali o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi.

Amaliy topshiriqlar fonetik bilimlarni mustahkamlashda eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Bunday topshiriqlar orqali o'quvchilar o'rganilgan bilimlarni amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, so'zlarni bo'g'inlarga ajratish, berilgan tovush qatnashgan so'zlarni aniqlash, tovushlarning o'rnini belgilash yoki so'zlarning fonetik tahlilini amalga oshirish kabi mashqlar o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlaydi.

Fonetik bilimlarni rivojlantirishda didaktik o'yinlardan foydalanish ham muhim hisoblanadi. Didaktik o'yinlar o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi va o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Masalan, "Tovushni top", "So'z zanjiri", "Bo'g'inni aniqlash" kabi o'yinlar o'quvchilarning fonetik bilimlarini mustahkamlashda keng qo'llaniladi.

Bundan tashqari, interfaol metodlar ham o'quvchilarning bilim olish jarayonida muhim rol o'ynaydi. "Aqliy hujum", "Savol-javob", "Guruhda ishlash" kabi metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va dars jarayonida hamkorlik muhitini shakllantiradi. Natijada o'quvchilar nafaqat fonetik bilimlarni egallaydilar, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmasini ham hosil qiladilar.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining fonetik bilimlarini mustahkamlash jarayonida amaliy topshiriqlardan foydalanish muhim pedagogik ahamiyatga ega. Amaliy mashqlar, didaktik o'yinlar hamda interfaol metodlar

o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning faol ishtirokini ta'minlaydi va bilimlarni yanada samarali o'zlashtirishga yordam beradi.

Shuningdek, amaliy topshiriqlardan tizimli foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, nutqiy faolligini oshiradi hamda savodxonlik darajasining yuksalishiga xizmat qiladi. Shu sababli boshlang'ich ta'lim jarayonida fonetik bilimlarni mustahkamlashda amaliy topshiriqlardan keng foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G'ulomov A., Yo'ldoshev J. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
2. Mahmudov N., Nurmonov A. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2018.
3. Jamolxonov H. O'zbek tilining nazariy asoslari. – Toshkent: Talqin, 2016.
4. Abdullayeva Q. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Ro'ziyev S. Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish. – Toshkent: Fan, 2018.
6. O'zbekiston Respublikasi Boshlang'ich ta'lim davlat ta'lim standarti. – Toshkent, 2021.